

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12802

DER VUNDERLEKHER LEYB

Jacob Pat

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG



MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center



The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

זענה צענה

דער באנדלעך

פאר די קינדער



ה'ע"א פּיבליאטעם
אָרענט אַרבינו

י' עקב פּאַט

דער וואונדערלאכער לייב

אילוסטרירטע קינדער-פּובליאטעק.

פאַרלאַג א. גיטלין

1921

וואַרשע

דער וואונדערלעכער לייב

דאָס איז געווען מיט אַ סך יאָרן צוריק.
אין אַ שמאַט האָט געוואוינט אַ רב אַ צדיק,
וואָס האָט שמענדיק פרום געהיט דעם שַׁבַּת. קיינ-
מאַל ניט פאַרגעסן צו טאָן ווי אזוי ס'איז געשריבן
אין דער תּוֹרָה און אין די הייליקע סְפָרִים.
ווי ס'פּלעגט קומען עָרֵב שַׁבַּת פּלעגט דער רב
דער צדיק זיך אָנמאַן אין שַׁבַּת־בְּגָדִים, אין שַׁבַּת-
שטריימל און ער פּלעגט מיט זיין ווייסער באָרד
ענלאַך זיין צו אַ אָמְתֵן מִלְּאָך און ער פּלעגט דע-
מאָלסט זאָגן צו זיין היינגעוונד:

- קומט ארויס אנטקעגן דער מלכה שבת!
 אין עם פלעגט אנדערש אויפלייכטן די הויט פון
 קב"ס פנים אין דער פרומער גלאנץ פון זיינע אויגן.
 ווי עם לייכטן די הייליקע שבת-לויבט פון זיין הויז.
 אין עם האט נאך מיינמאל ניט געמארקט, אז
 דעם קב"ס דעם צדיק זאל אויסקומען צו זיין שבת
 אנטעררוועגנס. ער איז שטענדיק געווען אין זיין שמאמ,
 אין זיין הויז, געמאכט קדוש אין זיין שילד אין געוונ-
 גען זמירות ביי זיין טיש פול מיט אנדערס.
 טאכט זיך אבער אמאל, אז דער קב"ס דארף
 גיין אין א ווייטן וועג צוליב א מצוה-זאך - פקום נפש.
 ראטעווען א יידישן נפש. דער וועג אין וועלכן דער
 קב"ס דער צדיק האט געדארפט גיין איז א וויסמער,
 א וועג דורכן מדבר, אין א לאנגער - צוועלף מעג
 דארף מען גיין. צוועלף מעג פסדר. דער וועג גייט
 דורך געדיכטע וועלדער און פוסטע פעלדער, וואו
 עם וואוינטן ביזע חיות און עם לויערן גולגנים. אין
 דעם וועג האט זיך מיינמאל נאך קיין מענטש אריין
 ניט געלאזן. אז מען פלעגט דארפן גיין אין דעם
 וועג, פלעגט מען זיך צווייפקלויבן חברי'אס מיט פליר-

וון און גיין צוזאמען. גוטע אין בענאָפֿנטע-וועג-וויזער
פלעגן אין וועג פירן עס וואָל ניט פאסירן קיין
שילעכטס.

דערפֿ דער קרבֿ גיין אין דעם וועג. האָט ער
געלאָזט פאר ויך קויפֿן אַ קעמל, אָנגעלאָזן אויף אים
זיינע חבצים, אָפּגעוואָרט אַ בענאָפֿנטע חבֿרָיאַ און
מיט איר צוזאמען ויך אַוועקגעלאָזן אין וועג.

האָט דאָך אָבער געוואוסט דער קרבֿ אז שבת
וועט אים אויסקומען צו זיין אין וועג און ער וועט
דאָך עט מַחֲלֵל שַׁבָּת זײַן — וואָס-זשע האָט ער גע-
טאָן? — האָט ער אָפּגעוואָרט מיט דעם עלטסטן פון
דער חבֿרָיאַ אז ער וועט אים גוט זיין שִׁבְרֵי בְּאֵי
צאָלן באַזאָפֿן אז שבת וואָל מען אין וועג ניט זיין.
שבת וואָל מען ריזן אין פעלד, דער עלטסטער פון
דער חבֿרָיאַ האָט צוגעזאָגט דעם קרבֿ אזוי צו טאָן
ווייל ער האָט דאָך געהאַט אויף זיין לויף.

האָט זיך אַוועקגעלאָזן די חבֿרָיאַ אין וועג און
דער קרבֿ דער צדיק אויף זיין קעמל צוזאמען מיט
אלעמען. דער וועג איז אַ זאַמדיקער און ווייל עס
זיינען געווען גרויסע הויזן, האָט געגלייט דער זאַמד

און געברענגט אונטער די פיס. אויפן וועג איז ניטאָ קיין גראָס, ניטאָ קיין בוים און ניטאָ קיין וואַסער. מאַנטאָג איז מען אַרויס אין וועג און דאַנערשטאָג איז שוין אויסגעצאָגען דאָס וואַסער פון די פֿלייס. די פֿהמות, וואָס מען האָט געפירט מיט זיך, האָבן גע-
 מדעקט פון דורשט. די וועג-פירער האָבן פון בעס זיך געבייזערט און געשריען. מען האָט זיך געאיירט, אינטערגעיאָגט די קעמלען, מען האָט געוואָלט דורכ-
 מאַכן די נַסיעה, וואָס גיכער.

עס איז אָנגעקומען ערב־שַׁבַּת. עס ועצט זיך אַראָפּ דער טאָג באַלד איז שוין די צייט פון ליכט-
 בענטשן, נאָר קיינער וויל ניט פֿלייבן רוען ביז אי-
 בער שַׁבַּת. עס איז אַ סְכָנָה צו פֿלייבן מען מוז זיך
 איילן ווייטער.

וואָס זאָל טאָן דער רַב? — ער האָט זיך געבעטן
 ביי די מענטשן, אז זיי זאָלן פֿלייבן מיט אים, ער וועט
 נאָך ניט מַחֲלֵל שַׁבַּת זיין און גיין שַׁבַּת אין וועג. זיי
 האָבן אָבער ניט געהערט זיינע פֿקשות. זיי ווילן זיך
 ניט-איינשטעלן דאָס לעבן און פֿלייבן. אויב דער רַב
 וועט ניט מיטגיין, וועלן זיי אים לאָזן אַליין.

שלאָגן זיך אין קרב די געווען. גיין? - וועט ער
 מ'קלר שבת ויין, ער האָט דאָס נאָך אויף ויין לעבן
 ניט-געטאָן. אַליין בלייבן אין מ'דבר? - ביזע חיות
 קענען אים פאַרצומן און צערייסן, ג'קנים קענען אים
 באַפאלן.

ער האָט אָפּער זיך געמוטיקט, איז אַראָפּ פון
 זיין קעמל, אַראָפּגענומען זיין פעקל און געוואָגט:
 - איך בלייב דאָ אויף שבת!..

און ער האָט זיך אָפּגעטיילט אַליין פון דער
 חב'נא און עפעס אַ אימגעוויינלאַכע הייליגקייט האָט
 אַרויסגעקוקט פון פנים פון דעם קרב דעם צדיק. און
 דערע האָבן געלאַכט פון אים און אנדערע האָבן אים
 באַדויערט, ווייל ער וועט דאָך דאָ אין וואַלד געוויס
 שטאַרבן צוליב זיין פרומקייט.

דער גאַנצער עולם איז צוואַמען אַוועק ווייטער
 שרייענדיק און שילטנדיק און דעם קרב איבערגעלאָזן
 אַליין.

איז דער קרב געבליבן אַליין אין מ'דבר. איינער
 אַליין. שטערן האָבן זיך אָנגעצונדן אין הימל, שאַטנב
 האָבן זיך אויסגעלייגט אויפן וועג, שבת-קודש איז

ווי דער שטייגער אין דער גאנצער וועלט, אראפ
אויף דער ערד—עס איז געוואָרן פרייטאָגצונאַכטס.

דער רב האָט אָנגעטאָן ווינע שבת־דיקע פּגודים
און עס איז געוואָרן שבת ביי אים. ער האָט זיך
אומגעקערט מיטן פּנים צו מוֹרָח־זייט און האָט אָנגע-
געהויבן מיט תּפִּילוֹת און זמירות מִקַּבֵּל שבת זיין:

— יָבֵה הוֹדִי לְקִרְאת בִּלְתִּי, פָּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה...
און ווי אַלע פּאַרנאַכט איז איין זייט הימל,

דער מַעֲרָב־זייט, אַ רוֹיטער, אַ אָנגעגליטער און אַ וואונג-
דערלאַכער, דאָרט פּאַרגייט אין אַ גאַלדענעם ים די
זון און פּאַרקלייבט זיך אויף נאַכט, און די אַנדערע
זייט הימל, די מוֹרָח־זייט, איז טונקל פּאַרלייגט מיט
אומעטיקע שאַטנעס און עס קומט פון דאָרטן אַ אַוונט-
ווינט און עס לאָזן זיך פון דאָרט אויפן הימל אַרויף
די וואַלקנס פון דער נאַכט. איז געשטאַנען דער רב
מיטן פּנים צום טונקעלן מוֹרָח און האָט מַעֲרִיב גע-
דאוונט אליין אין מוֹדֵר.

ער האָט געדאוונט הויך, אויף אַ קול, פרום און
מיט האַרץ און וואָס העכער ער האָט געדאוונט, איז
ער אַלץ רואיקער געוואָרן און מער בְּטַחוֹן און זיכער-

מיט געהאט, אז מיט אים וועט קיין שלעכטס אין
מ'דבר ניט פארקומען.

אז ער האט אפגעדאוונט, האט ער ארויסגענומען פון
זיין פעקל צוויי תלות און ער האט איבער זיי גע-
מאכט הויך קרוש. ער האט געמאכט א המוציא,
די תורה פארוואכט, איבערגעביסן און געזונגען די
תורות פון פרייטאגזונאכטס.

ער איז געווען אזוי פארטיפט, אז ער האט
גארניט געזען, וואס עס טוט זיך ארום אים. ער
האט גארניט געזען, ווי א לייב איז גענאנגען פון עק
פון מ'דבר, אן אמתעה, שרעקלאכער לייב פון די
מ'דבריות, דער מ'ך פון די מ'דבריות, גענאנגען שנעל
מיט זיינע גרויסע לייבישע טריט צו אים, צום רב.
נאר אז דער רב האט אויפגעהויבן זיינע אויגן האט
ער דערזען אין דער פינסטער פון דער שבתדיקער
נאכט דעם גלאנץ פון די לייבישע בדיקן און אט
שטייט דער לייב אהראם אנטקעגן אים. דער רב
איז געווען זיכער, אז ער וועט שוין אצינד אוועקגעבן
זיין נשמה דעם לייב. פארפאלן, אז עס איז באשערט
צו שטארבן, מוז מען שטארבן.

קוקט אן דער רב דעם לייב אין ער זעט, ווי די שרעקלאכע תורה האט זיך גאר אוועקגעלייגט נעבן אים אין געקוקט אויף אים מיט אזא רחמנות, ווי זי וואלט זאגן:

— האב ניט מורא...

אוי א ביסל אפגעלאזן דער פחד פון רב, האט אים אנגעקוקט, אנגעקוקט און האט נאכדעם אפגעבראכן א חלק פון זיין חלקה אין געגעבן דעם לייב. דער לייב האט גענומען די חלקה און האט געגעסן. אז דער רב דער צווייט האט געזען, אז דער קייסער פון די חנות ליגט זיך און עסט רואיק די שבתדיקע חלקה און מוט ניט קיין שילעכטס, האט ער אויך גענומען עסן די שבתדיקע סעודה און געווארן די זמירות פון פרישטאנאנאכטס:

— פל מ'קריש...

נאכן עסן האט דער רב געבענטשט. עס איז שוין געווען טיף אין אונט, אין מ'דער איז שטיל. פון אויבן זיינען נאר אראפ די שטערן פון הימל, פון אונטן צעטרעגט זיך דאס אשעמען פון לייב. דער רב האט אונטערגעלייגט זיין פעקל צוקאפנס

אין אָפּגעגעבן זיין נְשָׁמָה צו גאָט — וואָר זיין, וואָס עס
 דאַרף זיין... ער האָט צוגעמאַכט די אויגן נאָכדעם
 ווי ער האָט קריאַת־שְׁמַע געליינט און איינגעשלאָפּן.
 ערשט דער לייב האָט אויך אַראָפּגעלאָזן זיין קאָפּ
 און זיין מַלְכוּת־דיקע גרווע און איז אויך אַנדרימלעך
 געוואָרן. שטיל איז געוואָרן אין גאַנצן מְדָבָר — ס׳
 דער רַב, ס׳ דער לייב זיינען איינגעשלאָפּן.
 עס איז אַריבער די נאַכט און געקומען טאַג —
 גרויער פּרימאָרגן אין מְדָבָר.

דער רַב איז שוין געווען וואָך מערניש דער
 לייב האָט נאָך געדרימלעך — געלעגן רואיק אויף זיין
 אָרט און זיך ניט באַוועגט. די זון האָט אָנגעהויבן
 אויפצוגיין — שְׁבִת־דימער פּרימאָרגן אין וויסן מְדָבָר.
 דער רַב האָט אָנגעהויבן דאוונען שְׁחֵרית, די תּפִּלָּה
 פֿון פּרימאָרגן. ערשט דער לייב האָט זיך אויך אויפֿ־
 געכאַפּט אין האָט אָנגעהויבן צו ברומען אין מְדָבָר
 אַריין ברומען צו די ווייטע עקן פֿון די פעלדער און
 וועלדער, צו די הימלען אַרויף.

— דאָס דאוונט ער אַווי... — האָט דער רַב בײַ
 זיך געטראַכט און ניט געשראַקן זיך פֿאַרן ברומען

פון דער גרויזאמער תּיה.

אז דער רב האָט אָפּגעדאוּנט האָט ער צומיינלעך
 זיין סְעוּדָה אויף צוויי תּלָקוּם - פּאַר אים און פּאַר
 דעם לייב. האָבן זיי ביידע געגעבן. נאָכן עסן האָט
 דער לייב זיך אויפגעהויבן און אַוועק. דער רב האָט
 געמיינט, אז דער לייב איז שוין אינגאַנצן אַוועק, אָבער דער
 לייב האָט נאָר אַרומגעשפּאַצירט אַרום די ראַנדן פּון
 מדבר, האָט מיט זיינע לאַפּעס געקלאַפּט צו די ווײַ-
 טע וויסטע פעלדער, איז שנעל געלאָפּן פּון איין זייט
 צום אנדערן, האָט זיך אומגעקוקט צום רב, וואָס איז
 געווען און געלערנט תּוֹרָה און סְפָאָר פּוֹדָה געווען
 אויף אויסנווייניק.

אויז איז אַרױפּער אַ נאַנצער סְפָאָר. עס האָט
 אָנגעהויבן אנטערצוגיין די טון. באַלד גייט אַוועק
 דער שַׁבְת־קוֹדֶשׁ. איצט וועט זיך דארפן דער רב
 לאָזן אַלײן צופּוסנס אין וועג און ער מוז זיך דאָך
 אײַלן, ער מוז דאָך צו דער צײַט קומען און ראַטען
 ווען דעם נַפְשׁ, וואָס ער גייט ראַטעווען.

ווערט פּאַרנאַכט. באַקומט אין אָנגעגלייטן און
 פּאַרשׂרפּעטן מְדָבָר אַ אָונט-ווינטל, מונקעלע שאַמנע

צעלייגן זיך. דאוונט דער רב מנחה און עסט נאך
 מנחה, ווי דער שטייגער, שטיש-סעודות, נאך שלש
 סעודות און נאכן בענשן קומט צוויי דער אונט.
 קוקט דער רב צו באזייזט זיך ניט א שמערנדל אין
 הימל, וועט ער מעריב דאוונטן. דערווארט זיך דער
 רב פון עס פארגייט די זון און עס באזייזט זיך די
 ערשטע שטערן. ווייס ער, אז עס איז שוין באלד
 נאך שבת — ער וועט נאך דאוונטן מעריב און זאגן די
 ברכה פון הברכה.

און וויל ער אזוי צופרידן געווען, וואס
 באלד איז שוין אריבער דער גאנצער שבתדיקער
 מאג, ער האט ניט מחלל שבת געווען און עס איז
 מיט אים קיין שלעכטס. ניט געשען, האט ער זיך
 צעשאקלט און צעוונגען אין דאוונטן, געדאוונט הויך
 אויף א קול און געפאטשט פון צופרידנהייט מיט די
 הענט.

און אזוי האט ער אויך הברכה געמאכט און
 עס איז געווארן אויס שבת — ווידער וואך
 איז אונטערגעקומען דער לייב צום רב, האט
 אָנגעהויבן צו שאַקלען מיט זיין עק, ווי א טרייער

הונט, האָט אָנגעהויבן מיטן צונג אַרומלעקן דעם קרב, האָט זיך אַראָפּגעזעצט אויף דער ערד, ווי ער וואָלט זאָגן:

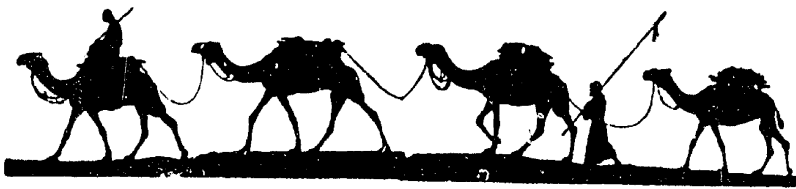
— זען זיך אויף מיר...

האָט דער קרב פאַרשטאַנען, וואָס עס מיינט דער לייב. ער האָט אַרויפגעלייגט אויף אים זיין פעקל מיט זיין טלית, האָט זיך אַליין אַרויפגעזעצט אויף אים און זיך אָנגעהאַלטן אין זיין גרווע. דער לייב האָט זיך אַ הויב געטאָן און האָט זיך אָנגעהויבן צו טראָגן, לויפן שנער, פיל אים בויגן, ווי עס קומט אַ רייטפערד, ווען ער דערשמעקט מִלְחָמָה. דער לייב האָט זיך געלאָזן פלינק איבערן מִדְבָּר און דאָס היי-סע אָטעמען האָט זיך צעטראָגען רונד-אַרום; דער קרב האָט זיך פעסט געהאַלטן אָן דער מלכותדיקער גרווע פון לייב ניט צו וויסן וואוהין עס טראָגט זיך דער לייב. דער מִלְך פון די חיות האָט זיך געטראָגן אָן די אַ גאַנצע נאַכט און אזוי געקלאַפט מיט זיינע פיס דאָס אלע חיות פון אַרום האָבן אַ גאַנצע נאַכט אין אַיִמה געברומט.

פאַרפאָג האָבן זיי אָנגעיאָגט די גאַנצע חֲבֵרָא

מיט די אַנפירער און מיט די קעמלען רוענדיק אין
 מִדְבָּר. דער לייב איז געבליבן שטום שטיין. דער
 רב איז אַראָפּ פון אים בשלום. דער לייב האָט זיך
 הויך און נאַהנדיק צעברומט, זיין גריווע האָט זיך
 צעשוּיבערט, זיין עק האָט זיך אויפגעשמעלט, זיינע אויגן
 האָבן אויפגעגלאַנצט און ער האָט זיך אוועקגעלאָזן
 געשווינד צוריק אין מִדְבָּר.

דער לייב איז נעָלם געוואָרן פון די אויגען, נאָר
 זיינע טריט האָבן הויך אָפּגעהילכט איבערן גאַנצן
 מִדְבָּר.



1978

פאדרא א. זיבלינג יארבע

אליאקו קראפטינאלעמאסטיג 1

История и География

• E. GIULINA • M. S. ZAKAY

Научно-педагогический институт